

N:o 11.

Ank. till Riksd. Kansli den 23 Febr. 1883, kl. 1 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till Förordning angående förlagsinteckning och i sammanhang dermed erforderliga författningar.

Kongl. Maj:t har till Riksdagen aflåtit en den 8 sistlidne Januari daterad proposition af följande lydelse:

»Då en omarbetning af gällande stadganden angående förlagsinteckning visat sig vara af behovet påkallad för att i denna lagstiftning bringa sammanhang och reda, har förslag blifvit uppgjort till förordning angående förlagsinteckning och dermed sammanhang egande författningar; och vill Kongl. Maj:t, efter det Högsta Domstolen blifvit hörd, med bifogande af de angående ämnet i Högsta Domstolen och Statsrådet förda protokoll, enligt 87 § Regeringsformen föreslå Riksdagen att

dels i ett sammanhang antaga

- 1:o förordning angående förlagsinteckning;
- 2:o förordning angående förändrad lydelse af 17 kap. 7 § Handelsbalken; och
- 3:o förordning angående förändrad lydelse af 1 § i förordningen angående särskilda protokoll öfver lagfarter, inteckningar och andra ärenden den 16 Juni 1875;

Bih. till Riksd. Prot. 1883. 7 Saml. 7 Häft.

dels under förutsättning och vilkor af bifall till förenämnda förslag antaga
4:o förordning angående förändrad lydelse af 2 och 5 §§ Konkurslagen den 18 September 1862.

Förslag

till

Förordning angående förlagsinteckning.

Med upphäfvande af Förordningen om förlag vid bergs- och bruks-handteringen den 24 Februari 1748 och Hallordningen den 2 April 1770, så ock med ändring af hvad lag och författningar i öfrigt innehålla mot denna Förordning stridande, stadgas som följer:

1 §.

Gifver man annan förlag till idkande af bergsbruk eller grufvedrift, äfven der denna ej är att till bergsbruk hänföra, eller till drifvande af fabrik, mjöl- eller sågqvarn, boktryckeri, bryggeri, bränvins- eller kruttillverkning, och varder förlaget intecknadt i den ordning här nedan stadgas, njute förlagsman sedan för sin fordran den förmånsrätt, som i 17 kap. Handelsbalken sägs.

2 §.

Förlagsinteckning sökes, då rörelsen drifves i stad, der Rådstufvurätt finnes, vid denna Rätt och, då rörelsen drifves å landet eller i stad lydande under landsrätt, vid Rådstufvurätten i den stad, der Konungens Befallningshafvande i länet har sitt säte.

3 §.

Vid ansökan om förlagsinteckning skall till Rätten ingifvas i hufvudskrift den handling, på grund hvaraf inteckning äskas; skolandet handlingen innehålla såväl uttryckligt erkännande af försträckningens egenskap af förlag för viss uppgifven rörelse jemte uppgift om stället, der bergsbruk eller grufvedrift, mjöl- eller sågqvarnsrörelse, bränvins- eller kruttillverkning idkas, samt om stad eller socken, der fabrik, boktryckeri eller bryggeri drifves, som ock af vittnen styrkt medgifvande att förlagsinteckning tagas må. Sökanden bifoge intyg af magistrat, kronofogde eller länsman, att förlagstagaren utöfvar den uppgifna rörelsen, så ock, der enligt särskilda författningar anmälan hos embetsmyndighet eller tillstånd af sådan myndighet fordras för rörelsens drifvande, bevis att anmälan skett eller tillstånd meddelats.

Fullgör sökanden ej hvad sålunda föreskrifvet är, varde ansökningen genast afslagen.

4 §.

Rätten låte den handling, som ligger till grund för ansökningen, offentligen uppläsas och i särskildt protokoll öfver förlagsinteckningar intagas.

5 §.

Ej må förlagsinteckning beviljas utan till visst belopp i penningar eller varor.

6 §.

Då förlagsinteckning blifvit beviljad, teckne Rätten bevis derom å den handling, hvarå den intecknade fordran är grundad.

7 §.

Förlagsinteckning skall förnyas i den ordning, som i 8 § bestämmes, första gången inom tio år sedan den beviljades och derefter inom tio år från hvarje förnyelse. Sker ej sådant, vare inteckningen förfallen,

ändå att inom nämnda tid med densamma vidtagits sådan åtgärd, som i 9 § 2 mom. sägs.

8 §.

Vill någon låta förnya förlagsinteckning, uppvisade hos den Rätt, som inteckningen beviljat, inteckningshandlingen i hufvudskrift, och skriva Rätten derå bevis om inteckningsförnyelsen. Stånde ock sökanden fritt att inför annan Rådstufvurätt förete inteckningshandlingen: den Rätt låte, då sådant sker, i sitt protokoll öfver förlagsinteckningar korteligen intagas hvad handlingen innehåller med dag och årtal då den utgafs, af hvilken Rätt förlagsinteckningen är beviljad, när och under hvilken paragraf i protokollet det skedde, och, om inteckningen förut förnyats, när det egt rum; teckne ock bevis å handlingen att den varit företedd till vinnande af inteckningsförnyelse; sedan ingifve sökanden protokollet deröfver till den Rätt, som beviljat inteckningen, inom tid, som i 7 § sägs; och vare detta så giltigt, som om handlingen der blifvit företedd.

9 §.

Vill någon låta förlagsinteckning helt och hållet eller till viss del dödas, uppvisade inteckningshandlingen i hufvudskrift för den Rätt, som beviljat inteckningen, och skriva Rätten å handlingen bevis om dödandet. Åskas åtgärden af annan än förlagstagaren, må dödandet ej beviljas utan dennes samtycke.

Vill någon låta förlagsinteckning under annan nedsättas, förfares i enlighet med hvad här ofvan om intecknings dödande är sagdt.

10 §.

Är intecknad förlagsförbindelse inlöst af förlagstagaren eller eljest åter kommen i hans hand, vare honom ej förment att, der inteckningen ännu är gällande, ånyo utgifva handlingen med fortfarande inteckningsrätt.

11 §.

Öfverlåter någon till annan bruk, grufva, fabrik eller inrättning, för hvars drifvande förlagsinteckning är beviljad, vare förlagsskulden emot förlagstagaren genast till betalning förfallen.

12 §.

Ärende angående förlagsinteckning må af Rätten upptagas endast å Måndag, eller, om helgdag då inträffar, nästa söknedag derefter; dock att fråga om intecknings förnyelse må handläggas jemväl å annan rättegångsdag.

13 §.

Den, som ej nöjes åt Underrätts beslut i ärende angående förlagsinteckning, eger deröfver sig besvara inom den i 16 kap. 1 § Rättegångsbalken stadgade tid. Öfver Hofrättens utslag må klagan genom besvär hos Konungen fullföljas inom den tid och i den ordning, som i 30 kap. 18 § nämnda balk föreskrifves.

14 §.

Har beslut, hvarigenom Rådstufvurätt helt och hållet eller till någon del afslagit ansökan om förlagsintecknings beviljande, blifvit till följd af besvär ändradt af högre Rätt, vare sökanden pliktig att, inom tre månader från det utslaget om ändringen vunnit laga kraft, förete detsamma hos Rådstufvurätten, vid äfventyr att i annat fall den förlagsinteckning, som på grund af utslaget beviljas, gäller såsom vore den sökt först å den dag utslaget vid Rådstufvurätten företes.

15 §.

Denna förordning träder i kraft den 1 Januari 1885.

Derförinnan meddelad förlagsinteckning skall, för att bibehållas gällande, inom ett år från nyssnämnda dag förnyas hos den Rådstufvurätt, som, derest ny förlagsinteckning då sökes, är behörig att upptaga ansökningen, samt derefter hos nämnda Rätt vidare förnyas efter ty i 7 § stadgad är. Samma Rätt tillkomme ock att i fråga om sådan inteckning upptaga ärende, hvarom i 9 § sägs.

Förslag

till

Förordning angående förändrad lydelse af 17 kap. 7 § Handelsbalken.

Härigenom förordnas, att 17 kap. 7 § Handelsbalken skall erhålla följande förändrade lydelse:

7 §.

Hafver någon sådant bilbref, som i sjölagen beskrifvet är, ege han förmån i skeppet, så ock i godset, då skeppsfolk betaldt är, som i 5 § är sagdt. Dernäst gånge det lån ut, som skeppare på bodmeri tagit; hafve ock det yngre bil- eller bodmeribref företräde för det äldre.

Gifver man annan förlag till idkande af bergsbruk eller grufvedrift, äfven der denna ej är att till bergsbruk hänföra, eller till drifvande af fabrik, mjöl- eller sågqvarn, boktryckeri, bryggeri, bränvins- eller kruttillverkning, och varder förlaget intecknadt, på sätt särskildt är stadgadt, njute förlagsman sedan förmånsrätt för sin fordran i det, som tillverkadt är, i de för tillverkningen afsedda råämnena, i all den lösegendom vare sig maskiner, redskap, dragare eller annat, som till bergsbrukets, grufvans, fabriken eller inrättningens drift hörer, samt i gäldenärens fordringar för sådana förskott i penningar eller varor, som för rörelsen lemnade äro; så ock vid förlag till bearbetande af andra grufvor än jerngrufvor, i sjelfva grufvan; dock gälle ej förmånsrätt för ränta, som före början af konkurs upplupen är, för längre tid än tre år. Är förlagsinteckning beviljad för fleres fordringar, hafva den företräde, som inteckning först sökt; hafva flere sökt inteckning å en dag, ege lika rätt. Börjar konkurs inom en månad efter det förlagsinteckning blifvit sökt, vare inteckningen utan verkan. Ej heller gälle för-

lagsinteckning, som blifvit sökt samma dag, då konkurs börjats eller derefter.

Denna förordning skall icke tillämpas i de förmånsrättstvister, som göras anhängiga före utgången af December månad 1884.

Förslag

till

Förordning angående förändrad lydelse af 1 § i förordningen angående särskilda protokoll öfver lagfarter, inteckningar och andra ärenden den 16 Juni 1875.

Härigenom förordnas, att 1 § i Förordningen angående särskilda protokoll öfver lagfarter, inteckningar och andra ärenden den 16 Juni 1875 skall erhålla följande förändrade lydelse:

§ 1.

Öfver följande ärenden skola vid Underrätt föras särskilda protokoll, nemligen: ett öfver lagfarter med fäng af fast egendom; ett öfver inteckningar i sådan egendom; ett öfver äktenskapsförord; ett öfver förmyndares tillsättande och entledigande, samt ett öfver bouppteckningar, morgongåfvobref och afhandlingar om lösöreköp. Uti lagfarts- och inteckningsprotokollen skall för hvarje ärende å brädden tecknas namnet på den egendom, som lagfares eller intecknas, och uti öfriga protokollen för hvarje ärende med undantag af bouppteckningarne namnet å den person ärendet rör.

Vid Rådstufvurätt skall ock föras särskildt protokoll öfver förlagsinteckningar. I det protokoll skall för hvarje ärende å brädden tecknas förslagstagarens namn jemte uppgift om rörelsens beskaffenhet och orten hvarest den drifves.

Har någotdera af de ärenden, nämnda äro, icke förevarit, varde det i protokollet anmärkt.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från den 1 Januari 1885.

Förslag

till

**Förordning angående förändrad lydelse af 2 och 5 §§ Konkurslagen
den 18 September 1862.**

Härigenom förordnas, att 2 och 5 §§ Konkurslagen den 18 September 1862 skola erhålla följande förändrade lydelse:

§ 2.

1 mom. Borgenär ege ock söka, att gäldenärs egendom afträdas skall i följande fall, nemligen:

1) då gäldenär är för skuld rymd, eller veterligen ur riket faren och anledning är för handen, att han förblifver utrikes för att undgå borgenärs kraf;

2) då verkställighet af utmätning, hvarigenom all gäldenärs kända egendom medtagas skulle, blifvit för annans fordran sökt;

3) då gäldenär svikligen, borgenärer till förfång, afhänder sig eller undanskaffar sina tillgångar.

2 mom. Borgenär ege jemväl söka att gäldenärs egendom afträdas skall, då egendom, deri borgenären på grund af förlagsinteckning eger förmånsrätt, blifvit för annans fordran utmätt och skälig anledning är att befara, att den öfriga egendom, hvori han eger förmånsrätt, till gäldande af hans fordran otillräcklig är.

§ 5.

Der likväl borgenärs fordran tillkommit senare än de omständigheter, på hvilka han sin ansökning om egendomsafträdet grundar, vare den ansökning utan verkan.

Har borgenär för sin fordran säkerhet genom pant eller genom inteckning i fast egendom; ege ej heller den rätt, i 2, 3 och 4 §§ omförd är, der han ej gitter visa att panten eller inteckningen till gäldande af hans fordran otillräcklig är.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från den 1 Januari 1885.»

Denna proposition har af Kamrarne blifvit hänvisad till handläggning af Lag-Utskottet.

Vid granskning af propositionens innehåll har Utskottet funnit detta i de flesta delar öfverensstämma med de förslag till författningar i ämnet, som af Kongl. Maj:t förelades sistlidet års Riksdag.

Några väsentliga skiljaktigheter förefinnas dock.

Så har i 1 § af det första författningsförslaget till ordet »grufvedrift» fogats det af sistlidet års Lag-Utskott föreslagna tillägg: »äfven der denna ej är att till bergsbruk hänföra»; så har i stället för uttrycket i samma §: »fabrik eller annan dermed jemförlig inrättning», nu, jemte fabriker, uppräknats de näringar, med afseende å hvilka förlagsinteckning skulle vara medgifven; och så har, beträffande de föremål, förlagsinteckning skall omfatta, i förslaget till förändrad lydelse af 17 kap. 7 § Handelsbalken upptagits *grufvor*, med undantag af jerngrufvor.

För att i den mån sådant, enligt Kongl. Maj:ts åsigt, med bevarande af förlagsinteckningens natur kunde ske, bereda förlagsgifvare trygghet i det fall, att någon till annan öfverlåter bruk, grufva, fabrik eller inrättning, för hvars drifvande förlagsinteckning är beviljad, och den i förre egarens gods genom förlagsinteckningen förvärfvade förmånsrätt följaktligen upphör, har i 11 § af första författningsförslaget föreslagits det stadgande, att vid sådan öfverlåtelse förlagsskulden skall genast vara emot förlagstagaren till betalning förfallen, der ej annorlunda öfverenskommes.

Om ock genom denna bestämmelse förlagsgifvarens rätt icke blifvit så betryggad, som skulle blifvit fallet enligt de stadganden i äm-

net, Utskottet förra året föreslog, har Utskottet dock, då mot dessa stadganden uppstått betänkligheter, hvilkas vigt Utskottet icke vill helt och hållet underkänna, funnit Kongl. Maj:ts förslag äfven i denna del böra godkännas. Utskottet är öfvertygad om, att, derest i framtiden något lämpligt sätt att än ytterligare betrygga förlagsgifvarens rätt skulle blifva uttänkt och föreslaget, detsamma ock skall vinna lagstiftande maktens bifall.

Utskottet får, under hänvisning i öfrigt till de skäl, som för de nu föreliggande lagförslagen blifvit i Statsrådet anförda, hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande proposition, må för sin del antaga

dels i ett sammanhang

- 1) förordning angående förlagsinteckning;
- 2) förordning angående förändrad lydelse af 17 kap. 7 § Handelsbalken; och
- 3) förordning angående förändrad lydelse af 1 § i förordningen angående särskilda protokoll öfver lagfarter, inteckningar och andra ärenden den 16 Juni 1875; samt

dels, under förutsättning och vilkor af bifall till förenämnda förslag,

- 4) förordning angående förändrad lydelse af 2 och 5 §§ Konkurslagen den 18 September 1862; samtliga förordningarne med den lydelse, som inbefattas i Kongl. Maj:ts proposition.

Stockholm den 23 Februari 1883.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af Herr Grefve *Strömfelt*: »De många föråldrade förordningar och författningar angående förlagsinteckning, hvilka ännu äro gällande, hafva visat sig medföra stora och känbara olägenheter på de flesta af industriens områden; klagan häröfver har varit allmän och därför har så mycket bestämdare och tydligare framträdt behovet af en tidsenlig förordning, som ej allenast till ett helt sammanför denna del af lagstiftningen, utan tillika ordnar förhållandena emellan förlagsgifvare och förlagstagare på ett någorlunda tillfredsställande sätt. De omförmälda författningarna äro i många hänseenden bristfälliga; sålunda lemna de bestämmelse om »forum» för fabriker på landet så sväfvande, att stora fabriker med erkänd inteckningsrätt icke kunnat finna sitt laga forum för förlagsintecknings meddelande; frågan om hvilka slags industriella inrättningar enligt 1770 års Hallordning skulle innefattas under benämning manufakturverk och fabrik och således böra medgifvas inteckningsrätt står öppen för olika tolkning; all bestämmelse saknas om inteckningsförnyelse, hvadan olika åsikter på skilda ställen uppstått om tiden för meddelad intecknings gällande kraft; likaledes saknas någon bestämmelse angående flere meddelade inteckningars förmånsrätt siusemellan vid konkurs, hvarför konträra åsikter härom på senare tid velat göra sig gällande; slutligen lemna dessa författningar en förlagsgifvare intet skydd, utan ställa honom så godt som rättslös gent emot en mindre reel förlagstagare.

För att, bland annat, få dessa brister hulpna, aflät Riksdagen en underdånig skrifvelse den 19 Maj 1879, deri framhölls behovet att bereda en laglig form för pantafålet i ändamål att skydda lagen för den »vanhelgd», som ådrages den af de under dess skydd skeende lösöreköpen. Men lagen torde i icke mindre grad vanhelgas derigenom, att under dess skydd en förlagstagare icke allenast afhänder sig hela panten (den intecknade complexen), utan att förlagsgifvaren derom erhåller någon underrättelse, utan ock bakom förlagsgifvarens rygg liqviderar pantens värde, så att, när förlagsgifvaren slutligen om transaktionen erhåller kunskap, han finner sig hafva intet annat i behåll än ett karteradt papper af värde lika med 0. Förlagsgifvaren måste då känna sig

hafva blifvit lagligen bedragen, och så länge detta förhållande icke tillräckligt beaktas och i möjligaste mån genom lagstiftning afhjelpes, skall aldrig förlagsinteckning varda af synnerlig nytta för industrien eller till det gagn, som den, utan att dess natur behöfver förändras, verkligen *kan* blifva.

För att afhjelpa denna påtagliga brist i det Kongl. förslag till förordning angående förlagsinteckning, som afläts till 1882 års Riksdag, insköt Lag-Utskottet 11 §. Denna bestreds vid förslaget behandling i Riksdagen från regeringens sida och föll, åtminstone i Första Kammarren, till en del därför att man icke ville äfventyra hela lagen genom att antaga paragrafen. Der höjdes likväl många röster *för* en någorlunda betryggande lagstiftning i oförmälda fall.

I det Kongl. förslag, som Lag-Utskottet vid innevarande års riksdag haft att granska, har detta förhållande blifvit uppmärksamadt, ity att äfven der en 11 § blifvit intagen i ändamål att afhjelpa den nämnda bristen. Denna paragraf bestämmer, att vid öfverlåtelse af egendom, för hvars drifvande förlagsinteckning blifvit beviljad, skall förlagsskulden mot förlagstagaren genast vara till betalning förfallen. Härmed har uppenbarligen afsetts att bereda förlagsgifvaren den säkerhet, att han vid sådan försäljning af panten skulle kunna genast indrifva lånet eller förlaget. Men bestämmelsen, så gagnelig den skulle kunna hafva varit, blir dock *i och för sig* utan praktisk betydelse. Det torde nemligen vara klart, att här saknas två andra bestämmelser för att paragrafen skall kunna uppfylla sitt ändamål, nemligen att förlagsgifvaren skall *erhålla underrättelse* derom att försäljning egt rum och *lemnas tid* att åtminstone begära kvarstad på så stor del af köpeskillingen, som motsvarar hans förlagsfordran, innan den af förlagstagaren uppbäres och lagligen förskingras. I förslaget förefinnes således ännu samma väsentliga brist för här afhandlade fall och i detta skick återkommer förslaget från Utskottet till Riksdagen. Inom Utskottet föreslog jag vid första läsningen af ifrågavarande Kongl. proposition ett *tillägg* till 11 §, hvarigenom densamma skulle hafva erhållit följande lydelse:

Öfverlåter någon till annan bruk, grufva, fabrik eller inrättning, för hvars drifvande förlagsinteckning är beviljad, vare förlagsskulden emot förlagstagaren genast till betalning förfallen; *börande öfverlåtelsen 3:ne gånger i allmänna tidningarne, minst en vecka mellan hvarje gång, kungöras innan liquid eger rum, vid äfventyr att köparen, intill dess sådant kungörande skett, varder lika med förlagstagaren för förlagsskulden ansvarig, dock ej utöfver köpeskillingens belopp.*

Då emellertid intet framställt förslag till tillägg kunde samla majoritet inom Utskottet, afstod jag från yrkande derom vid slutbehandlingen af förslaget. Att jag i denna min reservation ej heller gör något särskildt yrkande beror dels derpå, att alla öfriga, här förut anmärkta brister i våra nu gällande lagar om förlagsinteckning blifvit på ett tillfredsställande sätt afhjelpna i det Kongl. förslaget, hvars antagande därför icke torde böra fördröjas, dels på den diskussion om samma förslag, som förlidet år egde rum inom riksdagen, särskildt dess Första Kammare, af hvilken man kan sluta, att om det föreliggande förslaget nu antages, de ledamöter, som erkänna den framhållna och ännu kvarstående bristen, skola befinnas hugade, när helst ett antagligt »tillägg» till den 11 § framkommer i ändamål att göra dess bestämelse verksam, äfven biträda detsamma.

Det är sålunda under förhoppning att »förordning angående förlagsinteckning» i den närmaste framtiden skall på sådant sätt blifva kompletterad, som jag för närvarande kan inskränka mig till att i denna reservation endast uttala och bevara min åsigt i ett för industrien vigtigt lagstiftningsärende.»

I denna reservation hafva Herrar *Svanberg*, *Lindahl* och *Lewin* instämt.

Herrar *Forssell* och *Samzelius* hafva begärt få här antecknadt, den förre, att han icke inom Utskottet deltagit i behandlingen af eller besluten rörande Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition, den senare, att han icke deltagit i ärendets slutliga behandling.
